

HAN VET INTE VAD HAN SKA GÖRA

Aref är tjugo år gammal. Han arbetar som föreståndare vid ett av Svenska Afghankommitténs gästhus. Arbetet innebär att han lagar frukost och middag till gästerna, tvättar deras kläder, diskar, handlar, städar. Gästerna är för det mesta européer – journalister, biståndsarbetare - och därför har han, med viss möda, lärt sig att sno ihop en omelett, blanda till en grönsallad, steka en köttbit. Han har vant sig vid att ha ett lager starköl i kylskåpet, tidskrifter med avklädda kvinnor i tidningskorgen. Själv smakar han inte, bläddrar aldrig i de där tidningarna. (När han städar lägger han dem längst ner i tidningskorgen.)

Helst går han klädd i jeans och tröja, gymnastikskor, baseballkeps. Han är renrakad, kortklippt. Han sticker inte under stol med sina åsikter, vare sig det gäller amerikaners framfart i hans land eller pakistanska gästers framfart i hans kök. När han är ledig brukar han spela cricket med sina kompisar; tre, fyra timmar kan de hålla på. Han kämpar med sin engelska, håller inne med sina drömmar.

Han har det bättre än de flesta i hans ålder i den här stan.

En kväll i vintras blev han rånad.

Två killar, maskerade och beväpnade med skjutvapen, dök upp när han var på väg hem från jobbet och hade bara en liten bit kvar. Klockan var strax efter sju på kvällen. De dök upp precis framför honom, ställde sig i vägen för honom och det fanns ingen annan människa någonstans. Inga bussar for förbi, inga bilar, och det var precis så mörkt och ödsligt som det är i Kabul en vinterkväll under ramadan, fastemånaden, när elektriciteten är utslagen och alla människor skyndat sig hem för att fylla magen innan solen går upp.

- Skjut honom! sa den ena.

- Ta mina pengar! sa Aref och fick fram det han hade på sig, sträckte fram sedlarna. Tidigare på kvällen hade han fått 3 000 afghanis av Roddy, en pensionerad brittisk major som bor på gästhuset, för att köpa middagsmat.

Killarna tog pengarna och stack.

Nu åker Aref taxi just den här sista biten hem, det kostar tjugo afghanis varje gång och det svider.

Han tjänar 4 900 afghanis i månaden. På den lönen ska han försörja sin mamma, sina tre bröder och två systrar. Bara en syster är äldre än han, men hon har inget arbete, är ogift, går därhemma med mamman och småsyskonen medan Aref drar in pengarna till hushållet.

Pappan dog för fyra år sedan, av en hjärtattack, klockan sju en morgon i köket hos en av de anställda i Svenska Afghanistankommittén i Peshawar. Han arbetade som kock. Han hade inte ens fyllt femtio. Han begravdes i Peshawar. Aref gick i gymnasiet, fortsatte med det och tog sin examen. Jobbade extra på lov och på helger. Släkten hjälpte till så gott det gick. En amerikan, som pappan arbetat för, skickade 600 dollar när han fick veta vad som hänt. (Han skrev att han inte kunde avvara mer; han var pensionär, han var sjuk och hade inte mycket pengar.) Sedan återvände de till Kabul – en farbror övertalade dem att komma hit – och Aref, som helst hade velat fortsätta på universitetet, läsa språk, han har bra betyg från gymnasiet, vände sig till Svenska Afghanistankommittén som erbjöd honom det här jobbet.

– Vad ska jag göra? sa han.

De talade om för honom vad han skulle göra.

– Inte kan jag sånt, sa han.

De sa att det kunde han lära sig.

Och det har han gjort?

Han rycker på axlarna, ler ett snett leende, ser för ett ögonblick ut som om han ville säga: Vad kan jag göra?

Det finns tusen unga män i Kabul som skulle kunna döda för ett arbete som Arefs.

Lägenheten kostar 2 000 afghanis i månaden. Två av syskonen går i skolan och det kostar 400 afghanis i skolavgift varje månad. De behöver 25 afghanis var för att komma till och från skolan. Resten går åt till mat, kläder... Två rum har de. Alla sover tillsammans, på golvet, med fötterna så nära kaminen som möjligt. Innan de somnar brukar de berätta historier för varandra, om sånt de varit med om, saker de hört och ibland berättar Arefs mamma om Panjshir, där han är född men inte har några barndomsminnen ifrån för han var ju så liten då hans pappa, gerillasoldaten, efter ännu en sovjetisk offensiv, tog fru, dotter och son med sig hela den långa vägen till Pakistan. De vandrade, men det minns han heller ingenting av.

Flickvän?

Nej!

Han skrattar. Sedan blir han allvarlig. Han säger att visst vill han gifta sig; han vet bara inte hur det ska gå till. Ett kärleksäktenskap blir det i alla fall inte tal om, även om han skulle vilja det. Det skulle inte gå. Han känner inte till någon som har gjort så. Han vet inte var han skulle träffa den flicka som skulle gå med på något sådant.
- Min mamma går redan runt och frågar, säger han.

Han ler men det är ett inåtvänt leende.

Hans mamma har redan besökt ett flertal hem och berättat om sin son, Aref. Det har inte gått bra alls. Första frågan är alltid: Har ni ett hus? Nästa fråga: Har ni bil? Då får det vara. Tack och adjö. Hon fortsätter sin vandring, arbetar sig sakta neråt, mot allt enklare familjer, där kraven inte är så högt ställda.

Fast under 100 000 afghanis för en brud kommer de aldrig. Plus lokalhyran, plus mat för trehundra personer (kött! ris!).

Nej, han vet inte hur det ska gå till.

Aref reser sig från bordet, dukar undan och bär in disken i köket, kastar en blick mot högen av strykvätt. Det ska han hinna med innan han börjar den långa vandringen hemåt, till sin mamma, sina bröder och systrar som oroligt väntar på hans ankomst.

Anders Sundelin

Afghanistan-Nytt 2/2005